

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. D. Magistri Petri Lombardi Novariensis Episcopi
Parisiensis. Sententiarvm Libri IV. quibus vniuersæ
Theologiæ summa continetur**

Petrus <Lombardus>

Mogvntiæ, 1632

Distinct. VI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38829

Hic magister non tenetur.

tuit, potuit ei dare crea curas creare : quia non est hoc maioris potentia quā illud. Ad quod dici potest, quia potuit eis dare potentiam dimittendi peccata, non tamen ipsam eandē qua ipse potens est, sed potentia creatam, qua seruus posse dimittere peccata: non tamen ut author remissionis, sed ut minister, nec tamē sine Deo authore: ut sicut in ministerio habet exterius sanctificare ita in ministerio haberet interius mundare: & sicut illud facit Deo authore, qui cū eo & in eo operatur illud exterius, ita interius mūdaret Deo authore, qui eius verbo velut quodā ministerio vteretur. Itē posset Deus per aliquē creare al qua, nō per eum tanquā authorē, sed ministrum cū quo & in quo operaretur sicut in bonis operibus nostris ipse operatur & nos: nec ipse tantū nec nos tantum, sed ipse nobiscū & in nobis: & tamen in illis agendis ministri eius sumus, nō authores. Ita ergo potuit dare seruo potestatem dimittendi peccata in baptismo, i. ut in mundatione interiori seruus cum domino operaretur: non seruus, sine Dño, nec Dñs sine seruo, sed Dominus cum seruo & in seruo: sicut in exteriori ministerio Dñs operatur, cum seruo & in seruo. Vnde & Dominus dicitur sanctificare, & seruus: sed Dominus inuisibili gratia, seruus visibili sacramēto. Vnde Aug. super Leuit. Dñs ait. Ego Dominus, qui sanctifico. Et de Moyse etiam dictum est, Et sanctificabis eum. Sed Moyse sanctificat visibilibus sacramentis, per ministerium: Dominus autem inuisibili gratia, per spiritum, vbi est totus fructus visibilium sacramētorum sine hac sanctificatione visibilia sacramenta nil profunt. Si quis hoc melius aperire poterit, non inuideo.

QVIBVS LICEAT BAPTIZARE.

DISTINCT. VI.

NVnc quibus liceat baptizare addamus. De hoc Isidor. ait. Cōstat baptismū solis sacerdotibus esse

Cap. 84. in principio. tom. 4. Leuit. 21. d. Exod. 19. e

esse triticum: eiusque ministerium, nec ipsis diaconi-
bus implere est licitum absque episcopo vel presby-
tero, nisi his procul absentibus, ultima languoris
cogat necessitas: quod etiam laicis fidelibus per-
mittitur. Ex concil. Carth. 5. Item, Mulier, quanvis
sancta, baptizare non presumat, nisi necessitate
cogente. De illis vero, qui ab hæreticis baptizantur,
vtrum baptizandi sint, quæri solet. Ad quod bre-
uiter dicimus, quia quicumque sit qui baptizet, si
seruatur forma à Christo tradita, verum baptismum
dat: & ideo qui illum sumit non debet rebaptizari.
Vnde Beda. Siue hæreticus, siue schismaticus, siue
facinorosus quisque in confessione sancte Trinitatis
baptizet, non valet ille, qui baptizatus est à nobis
catholicis rebaptizari, ne confessio & Trinitatis
inuocatio videatur annullari. Itē Aug. Quamuis
vnum sit baptismus & hæreticorum, sc eorum, qui
in nomine Patris, & Filij, & Sp. S. baptizant, & Ec-
clesiæ catholicæ: qui tamē foris Ecclesiā baptizan-
tur, non sumunt ad salutem baptismum, sed ad perni-
ciem: habentes formam sacramenti, virtutem a. eius
abnegantes: & ideo Ecclesia non eos rebaptizat, quia
in nomine Trinitatis baptizati sunt: & ipsa est for-
ma sacramenti. Item, Rebaptizare hæreticum, qui
hæc sanctificationis signa perceperit: Omnino pec-
catum est: catholicum vero, immanissimum scelus
est. Ex his aperte colligitur, quod qui etiam ab hæ-
reticis baptizati sunt seruatō charactere Christi,
rebaptizandi non sunt: sed tantum impositione ma-
nus reconciliandi, vt Spir. S. accipiant, & insigni-
um detestationis hæreticorum. Sunt tamen
nonnulli doctorum, vt Cyprianus & alij quidam,
qui dicere videntur ab hæreticis non posse tradi
baptismum: & eos esse rebaptizandos cum ve-
niunt ad Ecclesiam, qui ab illis dicuntur baptiza-
ti. Sed hoc de illis verum est, qui extra formam Ec-
clesiæ baptizare presumunt. Cyprianus tamē ibi à

*fid. in fine,
c. 24. l. 1. de
eccl. offic.
Ca. 100. con-
cil. 4. Carth.*

*Beda hom.
1. in fest. in-
ventionis S.
Crucis de
Euangelio.
Ioan. c. 3.
Aug. q. 59. l.
60. tantum
que mundi.*

*Aug. ad Ma-
ximum
donatistam;
ad princip.
Ad quast.
Orosi, &
habe de cōf.
dist. ca.*

Num. 19. d

*Contra Pe-
zelian. de
unico ba-
ptismo, ad fi-
nem. c. 13.
tom. 7.*

*Hier. ad il-
lud, c. 4. epi.
& Eph. unu;
Dominus,
una fides,
unum ba-
ptisma, in
comment.
tom. 9.*

*De consec.
dist. 4. q. in
ma. eno.*

*Aug. ep. 57.
ad Vardanū
in med.*

veritate deuiasse videtur: q̄ ait de hæretico. Quo-
modo sanctificare aquam p̄t cum ipse immūsus
est, & apud quem Spiritus S. non est? cum Domi-
nus dicat in lege. Quæcumq̄ t̄igerit immundus,
immunda erunt: quid potest dare, quod ipse non
habet? Hoc vero ex ignorantia eum dixisse Aug.
innuit dicens, Martyrem Cyprianum gloriosum,
qui apud hæreticos vel schismaticos datum bap-
tismum noiebat cognoscere, dum eos nimis dete-
staretur, tanta eius merita vsque ad triumphum
martyrij secuta sunt, vt & charitatis qua excellē-
bat luce, obumbratio illa fugaretur, & si quid pur-
gandum erat, passionis falce tolleretur. Nec nos
qui baptismi veritatem & hæreticorum iniquita-
tem agnoscimus, ideo Cypriano meliores sumus,
sicut nec Petro: q̄ gentes iudaizari non cogimus.

Hieronymus super epistolam ad Romanos.

Hoc etiam sciendum est, q̄ licet ter immergatur
propter mysterium trinitatis, tamē vnum bap-
tisma reputatur. Illud etiā ignorandum nō est, q̄
in materno vtero nullus baptizari p̄t, etiā si ma-
ter baptizetur. Vnde Isidor. Qui in matris vte-
ris sunt, ideo baptizari nō possunt: quia qui natus
adhuc secundum Adam non est, secundum Chri-
stum non p̄t renasci: neq̄ regeneratio in eum di-
ci potest, quem generatio nō præcessit. Item, Aug.
Non p̄t quisquam renasci anteq̄ natus sit. Si vero
opponitur de Hieremia, & de Ioan. Bapt. qui ab v-
tero sanctificati leguntur: quod etiā de Iacob qui-
dam putant. Dicimus, si sanctificatio ibi accipitur
interior emundatio, in miraculis diuinæ potentię
esse habendum, vt Aug. ait, ambigue super hoc lo-
quens: Si vsq̄; adeo, inq̄t, in illo puero acceleratus
est vsus rationis & voluntatis, vt intra materna vi-
scera iā posset agnoscere & credere, q̄ in aliis par-
tulis expectatur ætas vt possint, in miraculis ha-
bendum esse diuinæ potentię, nō ad humanæ tra-
hen-

hendum exemplum naturæ. Nam quando voluit Deus, etiã iumentum locutum est. Idem de Hieremia legitur. Priusquam exires de ventre sanctificauit te. Illa tamen sanctificatio qua effici-mur tẽplum Dei, nõ nisi renatorum est. Nisi n. quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu S. nõ potest intrare in regnum Dei. Nemo a. renascitur, nisi prius nascatur. Vnde illa sanctificatio põt secundum prædestinationem accipi. Ecce videtur dubitanter loqui, qui etiam in eodem dicit. Non dictũ est, quia credidit infans in utero, sed exaltauit: nec Elyzabeth dicit, Exultauit in fide, sed exultauit in utero meo. Et potuit esse hæc sanctificatio, tantæ rei à maiori cognoscẽdę indicium, nõ à paruulo cognitæ, Absq; assertione de hac sanctificatione loquitur, nõ definiens qualiter intelligẽda sit illa sanctificatio: an sit signũ futuræ rei, an veritas iustificationis per spiritũ factæ. Sed melius est, vt dicamus illos præter communem legem in uteris iustificatos, & gratia præuentos dimisis omnib. peccatis: & etiam multis sanctorum testimoniis edocetur.

Si baptismus sit ve. his corrupte prolatis.

Quærit etiam solet. Si corrupte proferantur verba illa, an baptismus sit? De hoc Zacharias Bonifacio scribit, Retulerunt mihi nunciij tui, quod fuerit Sacerdos in eadem pronincia, qui Latinam linguam penitus ignorabat: & dum baptizaret, nescius latini eloquij, infringens linguam diceret, Baptizo te in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti: & propter hoc considerasti rebaptizare, Sed si ille baptizauit, non errorem inducens vel hæresim, sed pro sola ignorantia Romanæ locutionis, infringendo linguam baptizans dixisset: non possumus consentire vt denuo baptizetur.

Leo Papa.

Præterea sciendum est, quod illi de quibus nulla extant indicia inter propinquos vel domesti-

Zz 3

cos,

Ibid. paulo inferius.

Hierem. 1. b

& Luc. 1. b

Malach. 1. a

Ibid. inferius.

Ibid. superius ad me-

dium.

Ibid. superius.

Num. 2. 2.

Hierem. 1. b

1. Cor. 3. d

Ioan. 3. a

Luc. 1. c.

Zach. pa. Bonifacio

Episcopo

episc.

2. 10. 2. con-

cil. ad prin-

cipium.

D Leo pa. pri.

ep. 90. ad

Rust. episc.

Narbo. cap.
15. to. 1. cōc.
de cōf. dist.
4. e. si nulla
Ibid. paulo
inferius.

cos, vel vicinos à quibus baptizati fuisse doceantur agendū est, vt renascantur ne pereant: in quibus quod non ostenditur gestum, ratio non sine videretur iteratum. Conferendū eis videtur, quod collatum esse nescitur, quia non temeritas interuenit præsumptionis, vbi est diligentia pietatis.

De illo, qui pro ludo immergitur.

Aug. in principio. ca. 53.
lib. 7. de baptismo contra Donat.
tom. 7. Ibid. ad finem.

Solet etiam quæri, de illo qui iocans, sicut minus, cōmemoratione tamen Trinitatis immergitur, vtrum baptizatus sit? Hoc autē Aug. non definit, ita inquires, Si totum ludicre & mimice & ioculariter ageretur, vtrum approbandus esset baptismus qui sic daretur, diuinū iudicium per alicuius reuelationis miraculum oratione implorandū esse censerem. Videtur tamen sapientibus non fuisse baptismus: vt cum aliqui in balneum vel in flumen merguntur in nomine Trinitatis, non est tamen baptismus, quia non intentione baptizandi illud geritur. Nam in hoc & in aliis sacramentis sicut forma est seruanda, ita & intentio illud celebrandi est habenda. Illud etiam non te moueat, quod quidam non ea fide paruulos ad baptismum ferunt, vt per spiritum ad vitam regenerentur æternam: sed eos putant hoc remedio temporalem accipere sanitatē, non n. propterea illi non regenerantur, quia nec ab illis hac intētione offeruntur.

Aug. ad Bonifac. Epi.
23. ad mediū tom. 1.

Quod duo tēpora erant, in quibus baptizabantur homines.

Leo Pap. i.
Epi. 4. ca. 5.
epi Sicilia
Ca. 6 eiusdē
Epistola.

Agnosendum est etiam, in baptizandis electis duo tēpora esse seruanda, i. Pascha & Pentecosten, vt in sabbatho paschæ vel pentecostes baptismi sacramentum celebretur. Qui vero necessitate mortis vel periculū vrgentur, omni tempore debent baptizari.

De responsione patrinorum.

Porro cuncti ad baptismum venientes, fidem suā profiteri debent, & exponere ad quid petendū venerint ad Ecclesiā. Vnde etiam baptizando queritur,

ritur. Quid venisti ad Ecclesiā petere? Qui si adultus est, pro se respondet. Fidem, i. sacramentum fidei, & doctrinam. Ita etiam per singula interrogatus, respondet se credere in Patēr & Filium & Sp. S. Si autē paruulus est, non valens credere vel loqui, alius pro eo respondet. Vnde Isidorus, Paruuli alio proficiente baptizātur, qui adhuc loqui vel credere nesciūt: sicut etiam pro agris, mutis, vel surdis alius proficitur dum baptizantur, sic & de peccantibus agendum est, Si vero pro eo, qui respondere potest alius respondeat, non itidem valet: sicut dictum est. Ætatem habet, pro se loquatur. Si vero quæritur, ex quo sensu pro paruulo dicatur Credo, vel fidem peto? Dicimus de sacramento fidei id esse intelligendum, quod responderetur petere cum dicitur ad Ecclesiam, & habere fidem cum baptizatur: ut sit sensus cum dicitur, Fidem peto, id est, sacramentum fidei præsto sum: accipere: Credo, id est, sacramentum fidei suscipio quod est, hic paruulus præsto est sacramentum fidei accipere. Vnde August. Nihil est aliud credere quam fidem habere: & ideo cum responderetur credere paruulus, qui fidei nondum effectum habet, responderetur fidem habere propter fidei sacramentum, & conuerrere se ad Deum propter conuersionis sacramentum. Sed adhuc quæritur ex quo sensu pro paruulo respondeatur. Credo in Deum Patrem, & in Iesum Christum, & in Spiritum sanctum, Nunquid de sacramento fidei an de fide mentis ibi agitur? Si de sacramento, cur nominatim distinguuntur personæ? Si vero de fidei affectu, quomodo verum est, cum ea paruulus careat? An illud facturus paruulus spondetur cum creuerit, sicut & omnibus pompæ d. aboli spondetur abrenunciare, quod si non seruauerit factus adultus tenebitur ipse, vel sponsor? Sane etiam dici potest ibi sponderi pro paruulo, quod ad maiore ætatem si venerit, & pō-

Isid. lib. 2. de offic. Ecclesiast. post medium. c. 24.

Aug. in fine, c. 24. lib. 4. de bapt. cōt. Donat.

Ioan. 9. c.

Aug. in fine, epist. ad Bonifacium. Alias fidei.

De consec.
et fl. 4.

pis diaboli renuntiabit, & sanam fidem tenebit, cuius tunc sacramentum recipit. Hac autem spon- sione paruulus pro quo fit, tenebitur non spon- sor. si tamen vt cautio impleatur, quantum in se est, operam dederit, quia exigitur à patrino, vt diligens circa eum pro quo spondit, sollicitudo. De hoc August. Certissimam emisistis cautionem, qua renunciare pompis diaboli spondidistis.

De catechismo & exorcismo.

Ex Isidor. ad
finem cap.
19. lib. 6. et i-
mologi.

Illam a. interrogatio & responsio fidei fit in cate- chismo, cui additur exorcismus. Ante baptismum n. fit catechismus & exorcismus, post catechismū sequitur exorcismus: vt ab eo, qui iam fide instru- ctus est, aduersaria virtus pellatur. Exorcismus de Græco dicitur in Latinū adiuratio: Catechismus, Instructio, Catechizare est instruere: vt de Sym- bolo ac rudimentis fidei, Exorcizare est adiurare: vt, Exi ab eo spiritus immunde. Symbolum est si- gnum vel collatio. Signum quod a eo fideles ab in- fidelibus disce: nuntur. Collatio, quod ibi totius fidei sufficientia & integritas est collata. Catechismus & exorcismus neophytorum sunt: magisq; sacra- mentalia quæ sacramenta dici debent. Neophytus No- uitius interpretatur vel rudis: & dicitur Neophy- tus nuper ad fidem conuersus, vel in disciplina re- ligiosæ conuersationis rudis. Hæc ergo præcedunt baptismum: non quod sine istis non possit esse ba- ptismus verus, sed vt baptizandus de fide instrua- tur, & sciat cui debitor fiat deinceps, & diaboli po- testas in eo minuatur, Vnde Rabanus. Ante Bapti- smum, catechizandi debet in homine præuenire officium: vt fidei catechumenus accipiat rudimē- tum, & sciat cui debitor fiat deinceps. Item Aug. Paruuli exufflantur & exorcizantur, vt ab eis pel- latur potestas diaboli, ne iam cõtendant eos sub- uertere, ne baptismum consequantur. Non ergo ab infantibus creatura Dei efflatur vel exorciza- tur, sed diabolus, vt recedat ab homine. DE

Ex Isidor.
cap. 14 in fi-
ne lib. 7. et i-
mologiarū.

Raban. in
fine cap. 25.
lib. 1. de in-
stitutione
actorum.
Ibid. infe-
rius.
Aug. t. 1. l. 1.
ad catechu-
menos de
symbolo,
tom. 9.